

BELGISCHE SENAAT**ZITTING 1984-1985**

20 DECEMBER 1984

Voorstel van wet tot wijziging van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum en van het koninklijk besluit van 9 mei 1984 tot uitvoering van die wetten

(Ingediend door de heer Pouillet)

TOELICHTING

De maatschappelijke dienstverlening is in 1976 een recht geworden en de O.C.M.W.'s hebben tot taak te zorgen voor een menswaardig bestaan. Die aanspraak op dienstverlening is door het koninklijk besluit nr. 244 van 31 december 1983 niet aangetast.

Dit besluit bepaalt dat de mogelijkheid om de uitkeringen van het O.C.M.W. terug te vorderen, welke mogelijkheid is neergelegd in de artikelen 98 en volgende van de organieke wet betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, in bepaalde gevallen een verplichting wordt. Dat geldt voor de kosten van de maatschappelijke dienstverlening, de organisatie van diensten en de betaling van het bestaansminimum.

De terugvordering geschiedt ofwel bij de persoon die hulp genoten heeft, ofwel bij sommige schuldenaars, ofwel bij de erfgenamen in geval van erfopvolging.

Het beginsel van de terugvordering heeft altijd bestaan. Het kan niet worden betwist en moet worden nageleefd en toegepast. Door het koninklijk besluit nr. 244 is het nu werkelijk afdwingbaar geworden. Het zal nu ook worden toegepast op het bestaansminimum, dat niet dikwijls aanleiding gaf tot terugvordering, omdat de wet van 1974 ze niet verplicht stelde. Het koninklijk besluit nr. 244 ontstond door de laksheid bij de toepassing van de teksten en de verschillende wijze van optreden van de O.C.M.W.'s, al naar hun standpunt ten opzichte van het probleem, hetgeen leidde tot ongelijke behandeling van de betrokkenen.

SENAT DE BELGIQUE**SESSION DE 1984-1985**

20 DECEMBRE 1984

Proposition de loi modifiant la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale, la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence et l'arrêté royal du 9 mai 1984 pris en exécution desdites lois

(Déposée par M. Pouillet)

DEVELOPPEMENTS

L'aide sociale est devenue un droit en 1976 et les C.P.A.S. sont chargés de garantir une vie conforme à la dignité humaine. Ce droit à l'aide sociale n'a pas été remis en cause par l'arrêté royal n° 244 du 31 décembre 1983.

Cet arrêté dispose que la faculté de récupérer les aides sociales, prévue par les articles 98 et suivants de la loi organique des C.P.A.S., devient une obligation sous certaines conditions. Il en est ainsi pour les frais de l'aide sociale, l'organisation de services et le paiement du minimex.

La récupération doit se faire soit auprès de la personne aidée, soit auprès de certains débiteurs, soit encore, en cas de succession, auprès des héritiers.

Le principe de la récupération existe depuis toujours. Il n'est pas contestable et doit être respecté et appliqué. Par l'arrêté royal n° 244, il est devenu effectif. De plus, il sera également appliqué pour le minimex, qui ne donnait pas souvent lieu à récupération, la loi de 1974 ne l'imposant pas. A l'origine de l'arrêté royal n° 244, il y a la constatation du laxisme existant dans l'application des textes et, en conséquence, une inégalité entre les C.P.A.S. suivant leur attitude devant cette question et, partant, une inégalité entre les personnes.

Aan de andere kant moesten de O.C.M.W.'s financieel verantwoordelijk blijven en zelf kunnen beslissen over hun uitgaven voor maatschappelijke dienstverlening.

Maar ten einde rekening te houden met bijzondere toestanden, zijn regels gesteld om eventueel van de terugvordering af te zien of deze naar omstandigheden aan te passen.

In die zin bepaalt het koninklijk besluit nr. 244 dat het O.C.M.W. bij individuele beslissingen en om redenen van billijkheid van de terugvorderingen kan afzien. De raad voor maatschappelijk welzijn neemt die beslissing soeverein naar eer en geweten, maar hij behoort zich over het vraagstuk te bezinnen en er moet een sociaal onderzoek worden gehouden. De beslissing dient eveneens met redenen omkleed te zijn.

Het O.C.M.W. behoort er hoe dan ook voor te waken dat de hulpbehoevende niet ongeholpen blijft. Hij dient er eveneens voor te zorgen dat de behoeftige personen of gezinnen niet worden afgewezen wanneer er geen terugvordering mogelijk is, omdat dit voortvloeit uit de algemene opdracht van de O.C.M.W.'s.

Het koninklijk besluit van 9 mei 1984 voert nog andere regels in. Het bepaalt o.m. dat het sociaal onderzoek dient te geschieden « voor zover nodig » en dat de uitkeringen niet noodzakelijk volledig moeten worden teruggevorderd.

Zich bewust van het feit dat verduidelijking noodzakelijk was en ten einde alle misverstand te voorkomen heeft de Staatssecretaris voor Volksgezondheid en Leefmilieu de filosofie van de regeling toegelicht in het verslag aan de Koning bij het koninklijk besluit van 9 mei 1984 en vervolgens ook in een omzendbrief aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

De indiener van het voorstel is niettemin van oordeel dat het noodzakelijk is de taak van de raden van de O.C.M.W.'s bij beoordeling van de concrete toestand van de onderhoudsplichtige wettelijk te regelen. Dat is de bedoeling van de artikelen 1 en 2 van het voorstel, die strekken om in de wet zelf te bepalen dat de beslissing om niet terug te vorderen kan worden genomen met inaanmerkingneming van de inkomsten en de lasten van de onderhoudsplichtige evenals van zijn familiale en persoonlijke toestand, welke normen in de plaats komen van de « redenen van billijkheid ».

Bovendien omschrijft het koninklijk besluit van 9 mei 1984 de grenzen en de voorwaarden van de terugbetaling door de onderhoudsplichtige.

Zo bepaalt artikel 14 dat geen verhaal kan worden uitgeoefend tegen een onderrhoudsplichtige wiens belastbaar inkomen 304 747 frank, verhoogd met 60 949 frank per persoon ten laste, niet overschrijdt.

Al heeft de Staatssecretaris verklaard dat uit dit artikel niet a contrario mag worden besloten dat de terugbetaling moet worden gevorderd wanneer dit minimum bereikt of overschreden is, toch zijn wij van mening dat het minimum te klein is, omdat het een absoluut minimum betreft dat, behoudens beslissing om niet terug te vorderen, een drempel voor de terugbetaling vormt.

D'autre part, il a semblé important que les C.P.A.S. soient financièrement responsables de leurs dépenses et puissent prendre attitude devant les dépenses de l'aide sociale.

Cependant, pour tenir compte des situations particulières, des règles ont été prévues qui permettent soit d'abandonner la récupération, soit de la modaliser.

Ainsi, l'arrêté royal n° 244 prévoit que le C.P.A.S. peut renoncer à la récupération par décision individuelle et pour des raisons d'équité. C'est le conseil de l'aide sociale qui prend cette décision souverainement et en âme et conscience, mais il devra se poser la question et une enquête sociale devra être faite. La décision devra également être motivée.

Le C.P.A.S. devra en tout cas veiller à ce que la personne qui demande de l'aide ne reste pas sans secours. Il devra également veiller à ne pas écarter les personnes ou les familles qui sont dans le besoin s'il n'y a pas de récupération possible, ceci résultant de la mission générale des C.P.A.S.

En outre, l'arrêté royal du 9 mai 1984 apporte d'autres règles d'application. Ainsi, il prévoit que l'enquête sociale doit être faite « autant que nécessaire » et que la récupération ne doit pas nécessairement être totale.

Conscient qu'il était de la nécessaire clarification et soucieux d'éviter les malentendus, le Secrétaire d'Etat à la Santé publique et à l'Environnement a précisé dans le rapport au Roi précédant l'arrêté royal du 9 mai 1984 et par la suite dans une circulaire adressée aux centres publics d'aide sociale, la philosophie du système.

L'auteur de la présente proposition pense néanmoins qu'il est indispensable de préciser légalement le rôle des C.P.A.S. dans l'appréciation de la situation concrète du débiteur d'aliments. C'est ce que visent les articles 1er et 2 de la présente proposition, qui précisent dans le texte légal que la décision de non-récupération peut être prise pour des raisons prenant en compte les revenus et charges du débiteur d'aliments ainsi que sa situation familiale et personnelle, ces notions remplaçant celle de « raisons d'équité ».

En outre, l'arrêté royal du 9 mai 1984 précise les limites et les conditions du remboursement par le débiteur d'aliments.

Ainsi, l'article 14 prévoit qu'aucun recouvrement ne peut être poursuivi à charge du débiteur d'aliments dont le revenu imposable ne dépasse pas un montant de 304 747 francs, augmenté de 60 949 francs par personne à charge.

Bien que le Secrétaire d'Etat ait précisé qu'on ne pouvait déduire à contrario de cet article que le remboursement doit être poursuivi lorsque ce minimum est atteint ou dépassé, et qu'il s'agit là d'un minimum absolu qui constitue un seuil pour le remboursement à l'exception des décisions de non-récupération, il nous semble que ce montant est trop peu élevé.

Door het minimum op dat bedrag te stellen is het koninklijk besluit immers strenger dan het ontwerp van wet tot herziening van de artikelen 1408 en 1409 van het Gerechtelijk Wetboek, dat de minima vaststelt waarboven een schuldeiser derdenbeslag op lonen kan leggen.

Die twee gevallen zijn natuurlijk zeer verschillend, aangezien in het ontwerp (aangenomen door de Kamer, geamendeerd door de Senaat en teruggezonden naar de Kamer, waar het thans wordt besproken) een regeling is neergelegd die op gang wordt gebracht door een feit waarbij de schuldenaar persoonlijk betrokken is terwijl het geval bedoeld in het koninklijk besluit betrekking heeft op een feit waarbij de onderhoudsplichtige niet betrokken is.

Wij stellen bijgevolg voor om het minimumbedrag waarboven de terugvordering kan worden geëist, aanzienlijk te verhogen.

Aangezien aan de andere kant de terugvorderbare bedragen met betrekking tot de maatschappelijke dienstverlening of het bestaansminimum zeer groot kunnen zijn, dienen de inhoudingen te worden aangepast naar omstandigheden. Dit is reeds voorzien in het koninklijk besluit van 9 mei 1984 waar bepaald is dat de terugvordering beperkt wordt tot de bedragen die het door artikel 14, § 1, vastgestelde hoogste belastbaar inkomen overschrijden, maar deze regeling is te weinig geschakeerd. De indiener heeft er derhalve de voorkeur aan gegeven in artikel 3 te verwijzen naar de bedragen die bepaald zijn in voornoemd ontwerp, maar hij heeft die bedragen verhoogd om rekening te houden met het verschil van situatie. De inhoudingen worden bovendien aangepast naar omstandigheden, ten einde de verpaupering van sommige onderhoudsplichtigen te voorkomen en te verhinderen dat de armen betalen voor hen die nog armer zijn dan zij.

Tenslotte dient erop gewezen te worden dat de O.C.M.W.'s moeten voorkomen dat een al te strenge toepassing van de maatregelen aanleiding geeft tot het ontstaan van een echte bureaucratie, waardoor het beeld van de maatschappelijke dienstverlening misvormd wordt.

Er mag in geen geval afbreuk gedaan worden aan het beginsel van het recht op maatschappelijke dienstverlening, vooral niet in de langdurige crisistijd die ons land doormaakt.

**

VOORSTEL VAN WET

ARTIKEL 1

In artikel 100bis van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, ingevoegd door artikel 11 van het koninklijk besluit nr. 244 van 31 december 1983, wordt het eerste lid van § 2 vervangen als volgt :

En effet, en fixant un tel montant, l'arrêté royal se montre plus restrictif que le projet de loi révisant les articles 1408 et 1409 du Code judiciaire, qui fixe les minima au-delà desquels le créancier peut pratiquer une saisie-arrêt sur traitement.

Or, les situations sont très différentes, puisque dans la situation visée dans ledit projet de loi (adopté par la Chambre, amendé par le Sénat et renvoyé à la Chambre où il est en discussion actuellement), il y va d'un mécanisme mis en œuvre consécutivement à un fait personnel du débiteur, tandis que dans celle visée dans l'arrêté royal, il s'agit d'un fait qui est étranger au débiteur d'aliments.

Nous préconisons donc un relèvement substantiel du plancher à partir duquel la récupération peut être opérée.

Enfin, les montants de l'aide sociale ou du minimex susceptibles d'être récupérés pouvant être importants, il convient de moduler les prélèvements. Certes, l'arrêté royal du 9 mai 1984 prévoit une modulation en disposant que la récupération est limitée aux montants de revenus excédant le niveau imposable fixé par l'article 14, § 1er, mais cette technique paraît trop abrupte. L'auteur a donc préféré, dans l'article 3, se référer aux montants repris au projet de loi et les a majorés afin de tenir compte de la différence de situation. Le prélèvement prévu est en outre modulé, ce qui devrait éviter la paupérisation de certains débiteurs d'aliments et que les démunis paient pour des plus démunis encore.

Enfin, il convient de rappeler qu'il est de la responsabilité des C.P.A.S. d'éviter qu'une application par trop rigoureuse des mesures ne provoque une véritable bureaucratie et, partant, ne défigure le visage de l'aide sociale.

Il ne peut, en effet, en aucun cas, être porté atteinte au principe du droit à l'aide sociale, surtout dans la période de crise prolongée que traverse notre pays.

E. POULLET.

**

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE 1er

A l'article 100bis de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale, inséré par l'article 11 de l'arrêté royal n° 244 du 31 décembre 1983, l'alinéa 1er est remplacé par la disposition suivante :

« Het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn kan afzien van de bepaling van de bijdragen van de begunstigde, van de terugvordering of het verhaal bedoeld in de artikelen 98, 99 en 100.

Zijn beslissing wordt voor ieder geval afzonderlijk genomen met inachtneming van de inkomsten en de lasten van de onderhoudsplichtige en zijn familiale en persoonlijke toestand. »

ART. 2

In artikel 14*bis* van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum, ingevoegd door artikel 17 van het koninklijk besluit nr. 244 van 31 december 1983, wordt het eerste lid vervangen als volgt :

« De commissie van openbare onderstand kan afzien van de terugvordering bedoeld in de artikelen 12, 13 en 14 bij een beslissing genomen voor ieder geval afzonderlijk met inachtneming van de inkomsten en de lasten van de onderhoudsplichtige en zijn familiale en persoonlijke toestand. »

ART. 3

Artikel 14, § 1, van het koninklijk besluit van 9 mei 1984 tot uitvoering van artikel 13, tweede lid, 1°, van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum en van artikel 100*bis*, § 1, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra van maatschappelijk welzijn wordt gewijzigd als volgt :

« § 1. Onverminderd het bepaalde in artikel 10 kunnen de kosten niet verhaald worden op de onderhoudsplichtige wiens belastbaar inkomen over het kalenderjaar dat voorafgaat aan het jaar waarin tot het verhaal wordt besloten, lager is dan de volgende bedragen :

— vanaf een jaarlijks inkomen van 396 000 frank, verhoogd met 66 000 frank per persoon ten laste, kan het O.C.M.W. ten hoogste 2/5 van het toegekende bedrag van de maatschappelijke dienstverlening of van het bestaansminimum terugvorderen;

— vanaf een jaarlijks inkomen van 396 000 frank, verhoogd met 66 000 frank per persoon ten laste, kan het O.C.M.W. ten hoogste 3/5 van het toegekende bedrag van de maatschappelijke dienstverlening of van het bestaansminimum terugvorderen;

— vanaf een jaarlijks inkomen van 435 600 frank, verhoogd met 72 600 frank per persoon ten laste, kan het O.C.M.W. ten hoogste 4/5 van het toegekende bedrag van de maatschappelijke dienstverlening of van het bestaansminimum terugvorderen;

— vanaf een jaarlijks inkomen van 479 160 frank, verhoogd met 79 860 frank per persoon ten laste, kan het O.C.M.W. het totale toegekende bedrag van de maatschappelijke dienstverlening of van het bestaansminimum terugvorderen. »

« Le centre public d'aide sociale peut renoncer à la fixation de la contribution du bénéficiaire, à la récupération ou au recouvrement visés aux articles 98, 99 et 100.

Sa décision est individuelle et prend en compte les revenus et charges du débiteur d'aliments ainsi que sa situation familiale et personnelle. »

ART. 2

A l'article 14*bis* de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence, inséré par l'article 17 de l'arrêté royal n° 244 du 31 décembre 1983, l'alinéa 1er est remplacé par la disposition suivante :

« La commission d'assistance publique peut se dispenser du recouvrement prévu aux articles 12, 13 et 14 par une décision individuelle prenant en compte les revenus et charges du débiteur d'aliments ainsi que sa situation familiale et personnelle. »

ART. 3

L'article 14, § 1er, de l'arrêté royal du 9 mai 1984 pris en exécution de l'article 13, 2e alinéa, 1°, de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence et de l'article 100*bis*, § 1er, de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale est modifié comme suit :

« § 1er. Sans préjudice des dispositions de l'article 10, le recouvrement ne peut être poursuivi à charge du débiteur d'aliments dont le revenu imposable pour l'année civile précédant l'année au cours de laquelle la poursuite est décidée, est inférieur aux montants fixés ci-après :

— à partir d'un revenu annuel de 360 000 francs majoré de 60 000 francs par personne à charge, le C.P.A.S. peut récupérer au maximum 2/5 du montant de l'aide sociale ou du minimex octroyés;

— à partir d'un revenu annuel de 396 000 francs majoré de 66 000 francs par personne à charge, le C.P.A.S. peut récupérer au maximum 3/5 du montant de l'aide sociale ou du minimex octroyés;

— à partir d'un revenu annuel de 435 600 francs majoré de 72 600 francs par personne à charge, le C.P.A.S. récupère au maximum 4/5 du montant de l'aide sociale ou du minimex octroyés;

— à partir d'un revenu annuel de 479 160 francs majoré de 79 860 francs par personne à charge, le C.P.A.S. récupère la totalité du montant de l'aide sociale ou du minimex octroyés. »

E. POULLET.